
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏLƏBƏ QƏBULU ÜZRƏ DÖVLƏT KOMİSSİYASI

QƏBUL İMTAHANLARININ
NƏTİCƏLƏRİNİN GENDER
ASPEKTLƏRİ

- 2004-CÜ İL -

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ALİ MƏKTƏBLƏRİNƏ
KEÇİRİLƏN QƏBUL İMTAHANLARININ NƏTİCƏLƏRİ ƏSASINDA

BAKI - 2004

M.M.Abbaszađa, T.A.Bəđəlov, A.H.Bağirov, O.Y.Şelaqinov.

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri: 2004-cü il (Azərbaycan Respublikasının ali məktəblərinə keçirilən qəbul imtahanlarının nəticələri əsasında)

Təqdim olunan material Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası tərəfindən aparılan 2004-cü il tələbə qəbulunun ümumi elmi-statistik təhlilinin bir hissəsidir. Materialda oğlan və qız abituriyentlərin ixtisas seçimində ifadə olunan istəklərindəki ümumi və fərqli cəhətlər, onların topladıqları balların paylanma histoqramlarının müqayisəsi, həmçinin test tapşırıqlarına cavabları və ali məktəblərə qəbulolma göstəricilərinin müqayisəli təhlili əks olunub.

Material sadə, aydın dildə yazılıb, xüsusi riyazi hazırlıq tələb etmir və geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

Kompüter və dizayn:

O.Y.Şelaqinov, M.Ə.Bəđəlov

Redaksiyanın ünvanı:

370078, Bakı şəhəri, akademik Həsən Əliyev küçəsi, 17.

Telefon: 440-30-09

Jurnal Azərbaycan Respublikasının Mətbuat və İnformasiya Nazirliyində qeydə alınmışdır. (Lisənziya B 171, 18 fevral 1999-cu il)

Ó TQDK - "Abituriyent"

Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının rəsmi razılığı olmadan jurnalın və ya onun hər hansı hissəsinin təkrar çapı, yayılması, elektron və ya mexaniki üsulla surətinin çıxarılması

QADAĞANDIR!

Çapa imzalanmışdır 24.12.2004, tiraj 50.

Jurnal redaksiyada kompüterdə yığılmış, səhifələnmiş və TQDK-nın mətbəəsində çap edilmişdir.

QƏBUL İMTAHANLARININ NƏTİCƏLƏRİNİN GENDER ASPEKTLƏRİ

Bu gün təhsilə ictimai tərəqqinin ən mühüm amillərindən biri kimi baxılır. Cəmiyyətin tələblərini ödəmək üçün o, daha səmərəli və məqsədyönlü formalaşdırılmalı və istifadə olunmalıdır. Bu mənada qadınların təhsilin verdiyi imkanlardan dolğun istifadə etmələri aktual problemlərdən biridir.

Təhsil kişilərlə qadınların hüquq bərabərliyini təmin edən təməldir. Fərdi inkişafın da təminatçısı məhz təhsildir. O, eyni zamanda ölkənin intellektual və mənəvi potensialının əsasıdır.

Təqdim olunan materialda oğlan və qız abituriyentlərin ixtisas seçimində təzahür edən istəklərindəki ümumi və fərqli cəhətlər, onların topladıqları balların paylanma histogramlarının müqayisəsi, həmçinin test tapşırıqlarına cavabları və ali məktəblərə qəbulolma göstəricilərinin müqayisəli təhlili əks olunmuşdur.

Bu material Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası tərəfindən aparılan 2004-cü il tələbə qəbulunun ümumi elmi-statistik təhlilinin bir hissəsidir.

Qəbul planına daxil olan ali məktəb ixtisasları beş ixtisas qrupu arasında paylanmışdır. I qrupa riyaziyyat, fizika, mühəndislik, kimya-texnoloji və xüsusi qabiliyyət tələb edən memarlıq və layihələndirmə, II qrupa iqtisadiyyat, idarəetmə və coğrafiya, III qrupa humanitar, beynəlxalq münasibətlər və xüsusi qabiliyyət tələb edən incəsənət və musiqi, IV qrupa tibb, kimya, biologiya və xüsusi qabiliyyət tələb edən idman, V qrupa sosiologiya, psixologiya və pedaqoji ixtisaslar daxildir.

İxtisas qrupları bir-birindən imtahan fənlərinin tərkibinə görə fərqlənir. I və III qruplarda ixtisasdan asılı olaraq imtahan fənlərinin çəki əmsalları müxtəlifdir. Buna görə də bu qrupların hər biri iki altqrupa bölünmüşdür. Abituriyentin hər hansı bir ixtisas üzrə imtahan balı hesablanarkən fənlər üzrə toplanmış nisbi ballar həmin fənnin əhəmiyyətlik dərəcəsiindən asılı olaraq müəyyən çəki əmsallarına vurulmaqla cəmlənir. Bunun üçün səkkiz növbəti çəki əmsalından ("2.5", "2.25", "2", "1.75", "1.5", "1.25", "1", "0.25") istifadə edilir.

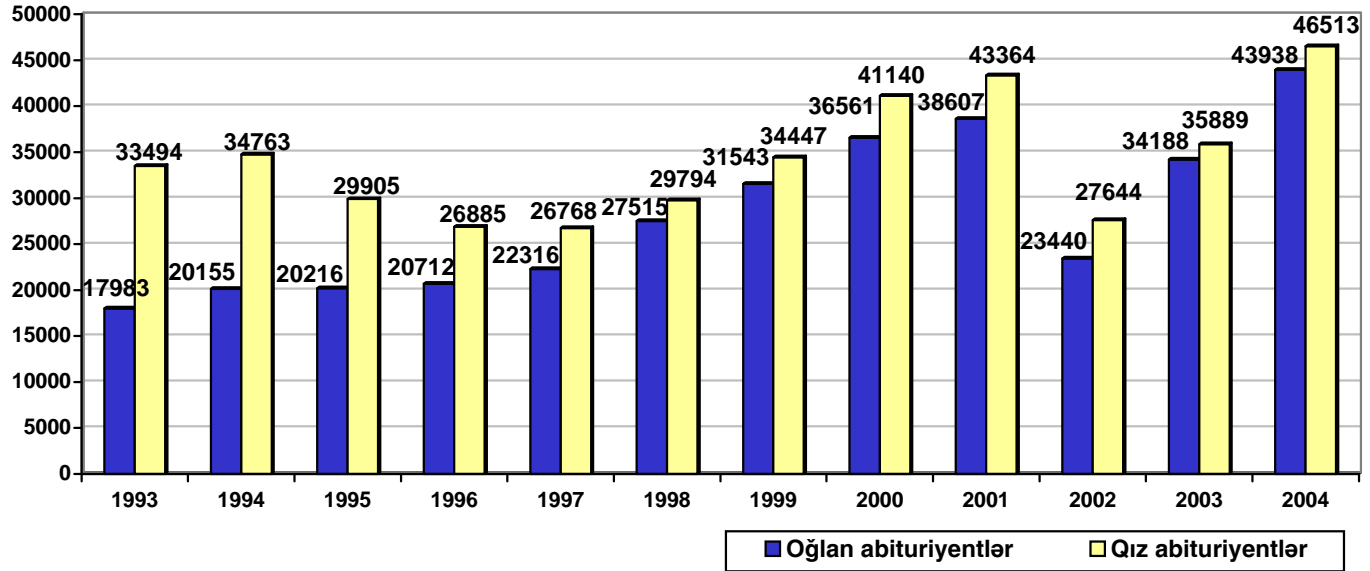
İxtisas qrupları, altqruplar və müvafiq çəki əmsalları 1 saylı cədvəldə göstərilir:

Cədvəl 1

QRUPLAR ALTQRUPLAR	I		II	III		IV	V
	RF	RK	IC	DT	XH	TK	SP
Ana dili və ədəbiyyat	1.25	1.25	1.25	2.25	1.75	1.25	2.25
Riyaziyyat	2.5	2.5	2.5				2
Fizika	2	1				1.5	
Kimya	1	2				2	
Biologiya						2	
Tarix				2	1.5		1.5
Coğrafiya			2	1.5	1.5		
Xarici dil			1	1	2		1
Ümumi fənn bloku	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25

Altqrupların adları: RF - riyaziyyat, fizika, mühəndislik, memarlıq və bədii layihələndirmə ixtisasları; RK - kimya-texnoloji ixtisasları; IC - iqtisad, idarəetmə və coğrafiya ixtisasları; DT - dil, filologiya, tarix, hüquq, incəsənət və musiqi ixtisasları; XH - xarici dillər və beynəlxalq əlaqələr; TK - tibb, kimya, biologiya və idman ixtisasları; SP - sosiologiya, pedaqogika və psixologiya ixtisasları.

1993-2004-CÜ İLLƏR ÜZRƏ OĞLAN VƏ QIZ ABİTURİYENTLƏR
TƏRƏFİNDƏN ALI MƏKTƏBLƏRƏ TƏQDİM EDİLƏN ƏRİZƏLƏRİN SAYININ DİNAMİKASI

Şəkil 1

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

Son illər ali məktəblərə sənəd verən abituriyentlərin ümumi sayı getdikcə artır. Yalnız bunu demək kifayətdir ki, 1999-2001-ci illər ərzində bu artım 44%-ə çatmışdır. Bu, əsasən, Azərbaycan bölməsi abituriyentlərinin sayının artması hesabına baş verib. Lakin 2002-ci ildə ali məktəblərə sənəd verən abituriyentlərin sayı əvvəlki illə müqayisədə 37.68% azalmışdı: bu fərq 30887 abituriyentə bərabər idi. Bunun əsas səbəbi 2002-ci ildə orta ümumtəhsil məktəblərini bitirən məzunların ümumi sayının iki dəfə azalması idi.

Qeyd etmək lazımdır ki, abituriyentlərin sayının və bununla əlaqədar ali məktəb ixtisaslarına qəbulda müsabiqə vəziyyətinin kəskin azalması yalnız 2002-ci il üçün səciyyəvi olmuşdur. 2003-cü ildə orta ümumtəhsil məktəblərini bitirən məzunların sayı və müvafiq qaydada abituriyentlərin sayı yenidən əvvəlki illərdəki səviyyəyə yüksəlmiş, 2004-cü ildə isə rekord həddə çatmışdır.

Bu il ali məktəblərə qəbul imtahanlarında iştirak etmək üçün sənəd qəbulu komissiyalarına 90680 abituriyent ərizəsi daxil olmuşdur. Ərizə verənlərin 219 nəfəri yalnız orta ixtisas məktəblərinə müsabiqədə iştirak etmək arzusunda olduğundan ərizələrində heç bir ali məktəb ixtisası qeyd etməmişdir. 10 abituriyent isə bütün ixtisas kodlarını səhv göstərdiyindən onların ərizələri ləğv edilmişdir. Beləliklə, ali məktəblərə sənəd verənlərin faktiki sayı 90451 nəfər olmuşdur. Onların 48.58%-i oğlanlardan 51,42%-i qızlardan ibarət olmuşdur. Statistik təhlildən məlumdur ki, əvvəlki illərdə də ali məktəblərə ərizə verən abituriyentlər içərisində qızların sayı oğlanların sayından üstün olmuşdur. Ən böyük fərq 1993 və 1994-cü illərdə olmuşdur. Bu, həmin illərdə ali və orta ixtisas təhsili məktəblərinə qəbul kampaniyasının birgə aparılması ilə əlaqədar idi. Belə ki, bir qayda olaraq orta ixtisas məktəblərinə sənəd verənlərin böyük əksəriyyəti qızlardan ibarət olur.

1993-2004-cü illər üzrə oğlan və qız abituriyentlərin sayının dinamikası haqqında məlumat 1 sayılı şəkildə göstərilmişdir. 1992-ci ilə aid məlumatın diaqramda öz əksini tapmaması həmin il qəbul imtahanlarının məlumat bazasına abituriyentlərin cinsi mənsubiyyəti haqqında məlumatın daxil edilməməsi ilə əlaqədardır.

Respublikanın müxtəlif bölgələrini təmsil edən oğlan və qız abituriyentlərin say nisbəti müxtəlifdir (2 sayılı cədvələ bax) və bu göstərici geniş diapazonda dəyişir. Bunun səbəbini respublikanın müxtəlif bölgələrini təmsil edən oğlan və qızların ayrılıqda qəbul kampaniyasında müxtəlif dərəcədə iştirak etməsi ilə izah etmək olar. Əgər eyni bir zonaya aid olan Yardımlı, Lerik, Cəlilabad, Masallı və Saatlı bölgələrindən olan abituriyentlər arasında qızların nisbi sayı yalnız 5-30% təşkil edirsə, respublikanın şimal-qərbində və qərbində yerləşən Zaqatala, Balakən, Qax və Qazax bölgələrindən olan abituriyentlər arasında onların nisbi sayı artıq 61-67 faizdir.

Respublikanın iri şəhərlərindən (Bakı, Gəncə, Naxçıvan, Sumqayıt) olan abituriyentlər arasında qızların sayı oğlanların sayından 5-10% çoxdur. Məsələn, Bakı abituriyentlərinin 53.11 faizini, Gəncə abituriyentlərinin 54.31 faizini, Naxçıvan abituriyentlərinin 54.42% faizini, Sumqayıt abituriyentlərinin isə 55.64 faizini qızlar təşkil edir.

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

Cədvəl 2

OĞLAN VƏ QIZ ABİTURIYENTLƏRİN BÖLGƏLƏR ÜZRƏ PAYLANMASI

№	B Ö L G Ə	Abit. ümumi sayı	OĞLANLAR		QIZLAR	
			Sayı	%-lə	Sayı	%-lə
1	Yardımlı rayonu	399	376	94.24	23	5.76
2	Naxçıvan MR Sədərək rayonu	47	41	87.23	6	12.77
3	Lerik rayonu	344	295	85.76	49	14.24
4	Cəlilabad rayonu	813	591	72.69	222	27.31
5	Masallı rayonu	883	640	72.48	243	27.52
6	Saatlı rayonu	405	275	67.90	130	32.10
7	Ağsu rayonu	344	221	64.24	123	35.76
8	Astara rayonu	377	235	62.33	142	37.67
9	Gədəbəy rayonu	483	299	61.90	184	38.10
10	Qobustan rayonu	180	111	61.67	69	38.33
11	Sabirabad rayonu	590	361	61.19	229	38.81
12	İmişli rayonu	765	453	59.22	312	40.78
13	Kəlbəcər rayonu	532	312	58.65	220	41.35
14	Daşkəsən rayonu	236	138	58.47	98	41.53
15	Quba rayonu	994	579	58.25	415	41.75
16	Lənkəran rayonu	1493	867	58.07	626	41.93
17	Zəngilan rayonu	355	205	57.75	150	42.25
18	Kürdəmir rayonu	525	302	57.52	223	42.48
19	Biləsuvar rayonu	602	343	56.98	259	43.02
20	Siyəzən rayonu	395	223	56.46	172	43.54
21	Cəbrayıl rayonu	392	221	56.38	171	43.62
22	Əli-Bayramlı şəhəri	803	450	56.04	353	43.96
23	Hacıqabul rayonu	383	211	55.09	172	44.91
24	Şuşa, Xocalı, Xocavənd rayonları	405	221	54.57	184	45.43
25	Şamaxı rayonu	559	305	54.56	254	45.44
26	Laçın rayonu	738	400	54.20	338	45.80
27	Qusar rayonu	728	394	54.12	334	45.88
28	Naxçıvan MR Culfa rayonu	594	319	53.70	275	46.30
29	Xaçmaz rayonu	1104	581	52.63	523	47.37
30	Xarici dövlətlər	504	264	52.38	240	47.62
31	Xanlar rayonu	580	301	51.90	279	48.10
32	Ucar rayonu	615	318	51.71	297	48.29
33	Füzuli rayonu	753	387	51.39	366	48.61
34	Qubadlı rayonu	314	161	51.27	153	48.73
35	Xızı rayonu	161	82	50.93	79	49.07
36	Ağdam rayonu	916	455	49.67	461	50.33
37	İsmayilli rayonu	833	408	48.98	425	51.02
38	Zərdab rayonu	275	134	48.73	141	51.27

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

Cədvəl 2 (ardı)

№	B Ö L G Ə	Abit. ümumi sayı	OĞLANLAR		QIZLAR	
			Sayı	%-lə	Sayı	%-lə
39	Naxçıvan MR Şahbuz rayonu	401	195	48.63	206	51.37
40	Naxçıvan MR Babək rayonu	978	472	48.26	506	51.74
41	Abşeron rayonu	1434	677	47.21	757	52.79
42	Neftçala rayonu	731	343	46.92	388	53.08
43	Bakı şəhəri	34336	16099	46.89	18237	53.11
44	Tərtər rayonu	570	267	46.84	303	53.16
45	Şəki rayonu	1626	760	46.74	866	53.26
46	Naxçıvan MR Şərur rayonu	1116	521	46.68	595	53.32
47	Salyan rayonu	952	443	46.53	509	53.47
48	Dəvəçi rayonu	377	175	46.42	202	53.58
49	Tovuz rayonu	1155	532	46.06	623	53.94
50	Mingəçevir şəhəri	1531	703	45.92	828	54.08
51	Naxçıvan MR Ordubad rayonu	454	208	45.81	246	54.19
52	Gəncə şəhəri	3771	1723	45.69	2048	54.31
53	Göyçay rayonu	811	370	45.62	441	54.38
54	Naxçıvan şəhəri	1582	721	45.58	861	54.42
55	Ağdaş rayonu	645	290	44.96	355	55.04
56	Qəbələ rayonu	885	395	44.63	490	55.37
57	Oğuz rayonu	453	202	44.59	251	55.41
58	Naftalan şəhəri	117	52	44.44	65	55.56
59	Sumqayıt şəhəri	5917	2625	44.36	3292	55.64
60	Bərdə rayonu	892	395	44.28	497	55.72
61	Yevlax rayonu	1009	444	44.00	565	56.00
62	Beyləqan rayonu	603	257	42.62	346	57.38
63	Ağcabədi rayonu	480	203	42.29	277	57.71
64	Samux rayonu	519	216	41.62	303	58.38
65	Ağstafa rayonu	790	318	40.25	472	59.75
66	Şəmkir rayonu	1127	452	40.11	675	59.89
67	Goranboy rayonu	893	344	38.52	549	61.48
68	Qazax rayonu	959	368	38.37	591	61.63
69	Qax rayonu	569	218	38.31	351	61.69
70	Balakən rayonu	476	176	36.97	300	63.03
71	Zaqatala rayonu	873	295	33.79	578	66.21

Oğlan və qız abituriyentlərin ixtisas qrupları üzrə istəklərinin paylanmasında da kəskin fərqlər özünü göstərir (cədvəl 3). Oğlanlar ən çox I və II ixtisas qruplarında, qızlar isə III, IV və V ixtisas qruplarında təmsil olunublar. V ixtisas qrupunda abituriyent kontingentinin 96.06 faizini qızlar təşkil etmişdir.

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

OĞLAN VƏ QIZ ABİTURIYENTLƏRİN ƏRİZƏLƏRİNİN

İXTİSAS QRUPLARI ÜZRƏ PAYLANMASI

Cədvəl 3

№	İxtisas qrupu	Ərizə vermişdir			
		Oğlanlar		Qızlar	
		Sayı	Faizi	Sayı	Faizi
I	Riyaziyyat, fizika, mühəndislik, kimya- texnoloji, memarlıq və bədii layihələndirmə ixtisasları	17355	74.81	5843	25.19
II	İqtisad, idarəetmə və coğrafiya ixtisasları	12081	74.76	4078	25.24
III	Humanitar, incəsənət və musiqi ixtisasları	9983	37.01	16992	62.99
IV	Tibb, kimya, biologiya və idman ixtisasları	3959	40.03	5931	59.97
V	Sosiologiya, pedaqogika və psixologiya ixtisasları	560	3.94	13669	96.06

"Abituriyentin ərizəsi"ni dolduran gənc öz ərizəsində seçdiyi ixtisasların konkret ardıcılığını qeyd etməklə, əslində, özünün bu və ya digər ixtisas altqrupuna istəyini, marağını ifadə edir. Bu amili nəzərə alaraq ayrı-ayrı ixtisas qruplarına daxil olan altqruplar üzrə abituriyent istəyini ifadə edən kəmiyyət göstəricisi hesablanmışdır. Bu halda ixtisas seçimi zamanı abituriyentin həmin altqrupa neçə dəfə müraciət etməsi və seçilən ixtisasların "Abituriyentin ərizəsi"ndə hansı mövqələrdə yerləşməsi nəzərə alınmışdır. Hər bir abituriyent üçün ayrılıqda hesablanan belə göstərici əsasında respublika abituriyentlərini təmsil edən ortastatistik abituriyentin ixtisas altqruplarından hər birinə istəyi faizlə təyin edilmişdir. Aşağıdakı 4 sayılı cədvəldə hesablamaların nəticələri təqdim olunmuşdur.

ORTASTATİSTİK OĞLAN VƏ QIZ ABİTURIYENTİN

İXTİSAS ALTQRUPLARI ÜZRƏ İSTƏKLƏRİNİN PAYLANMASI Cədvəl 4

№	OĞLAN ABİTURIYENT				QIZ ABİTURIYENT			
	Azərb. bölməsi		Rus bölməsi		Azərb. bölməsi		Rus bölməsi	
	Altqrup	İstək, %-lə	Altqrup	İstək, %-lə	Altqrup	İstək, %-lə	Altqrup	İstək, %-lə
1	RF	36.00	RF	40.54	SP	31.62	XH	23.60
2	IC	26.20	IC	29.33	DT	23.87	IC	20.37
3	DT	17.52	DT	9.52	TK	13.06	DT	17.25
4	TK	9.31	TK	8.59	XH	12.20	TK	14.27
5	XH	6.22	XH	8.37	RF	11.97	RF	11.84
6	RK	3.32	RK	3.20	IC	6.48	SP	11.29
7	SP	1.42	SP	0.45	RK	0.80	RK	1.37

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

Cədvəldən göründüyü kimi, oğlan və qızların ixtisas altqruplarına münasibətləri bir-birindən ciddi fərqlənir. Əvvəlki illərdə olduğu kimi, bu il də hər iki bölmənin ortastatistik oğlan abituriyentinin istəyi ən çox "riyaziyyat, fizika və mühəndislik" (RF) ixtisaslarıdır. Hər iki bölmədə oğlanların bu ixtisas altqrupuna olan maraqları ikinci yerdə gələn ixtisas altqrupundan təxminən 1.4 dəfə çoxdur. Bu isə oğlan abituriyentlərin texniki ixtisaslara marağının nə dərəcədə yüksək olduğunu göstərir və qeyd etmək lazımdır ki, bu marağ ildən-ilə artır.

Ortastatistik qız abituriyentin Azərbaycan bölməsində istəyi daha çox "sosiologiya, psixologiya və pedaqogika" (SP) və "dil, filologiya, tarix, hüquq, incəsənət və musiqi" (DT) ixtisaslarına, rus bölməsində isə "xarici dillər və beynəlxalq əlaqələr" (XH) və "iqtisad, idarəetmə və coğrafiya" ixtisaslarına yönəlmişdir. Onu da qeyd edək ki, Azərbaycan bölməsinin qız abituriyentlərinin "iqtisad, idarəetmə və coğrafiya" ixtisaslarına maraqları zəifdir. Zənnimizcə, bu, Azərbaycan bölməsinin qız abituriyentləri arasında kənd rayonlarından olanların çoxluq təşkil etməsi ilə bağlıdır. Belə ki, bu ixtisas altqrupunda xarici dil fənnini yaxşı bilmək tələb olunur. Kənd rayonlarında isə xarici dil fənni zəif tədris olunur, bəzi məktəblərdə isə müəllim çatışmazlığı səbəbindən ümumiyyətlə tədris olunmur.

Hər iki bölmədə ortastatistik oğlan abituriyentin istəyi daha az "sosiologiya, psixologiya, pedaqogika" (SP) və "kimya texnologiyası" (RK) ixtisas altqrupuna, ortastatistik qız abituriyentin isə istəyi daha az "kimya texnologiyası" (RK) ixtisas altqrupudur. Göründüyü kimi, həm oğlan, həm də qız abituriyentlərin "kimya texnologiyası" ixtisasları altqrupuna istəkləri zəifdir. Bu, həmin ixtisasların gənclər arasında çox aşağı reytingindən xəbər verir.

Digər tərəfdən, göründüyü kimi, Azərbaycan bölməsində oğlan və qız abituriyentlərin "sosiologiya, psixologiya, pedaqogika" və "riyaziyyat, fizika, mühəndislik" ixtisasları altqruplarına istəklərinin paylanmasında qütbləşmə mövcuddur. Yəni oğlanlar tərəfindən ən çox üstünlük verilən altqruplara qızlar az meyl göstərir, yaxud da əksinə. Bu da, görünür, cəmiyyətimizdə hələ də qalmaqda olan "kişi peşəsi", "qadın peşəsi" kimi mühafizəkar fikirlərin təzahürüdür.

Respublikanın ayrı-ayrı bölgələrini təmsil edən oğlan və qız abituriyentlərin də ixtisas qrupları (altqruplar) üzrə istəklərinin paylanması müəyyənləşdirilmişdir. Bu və ya digər ixtisas qrupuna və altqrupuna nisbətən daha çox meyl göstərən bölgələrin siyahısı 5 sayılı cədvəldə təqdim olunmuşdur.

RESPUBLİKANIN BÖLGƏLƏRİNİ TƏMSİL EDƏN OĞLAN VƏ QIZ
ABİTURIYENTLƏRİN İXTİSAS ALTQRUPLARI ÜZRƏ İSTƏKLƏRİNİN PAYLANMASI

İxtisas altqrupu	AZƏRBAYCAN BÖLMƏSİ		RUS BÖLMƏSİ	
	Oğlan abituriyent	Qız abituriyent	Oğlan abituriyent	Qız abituriyent
RF	Siyəzən rayonu (71.5), Salyan rayonu (60.6), Bakı ş. Qaradağ rayonu (59.3)	Ucar rayonu (24.3)	Bakı ş. Qaradağ rayonu (84.6), Bakı ş. Əzizbəyov rayonu (67.8)	Bakı ş. Qaradağ rayonu (26.0), Bakı ş. Əzizbəyov rayonu (24.8)
RK	Gəncə şəhəri (11.8)	Gəncə şəhəri (3.2)	Gəncə şəhəri (7.4), Bakı ş. Suraxanı rayonu (5.2)	Bakı ş. Nərimanov rayonu (2.3), Bakı ş. Sabunçu rayonu (2.3)
IC	Göyçay rayonu (41.4), Naxçıvan şəhəri (39.2)	Bakı ş. Səbəyel rayonu (13.1), Qax rayonu (12.0), Bakı ş. Yasamal rayonu (10.6)	Gəncə şəhəri (45.6), Bakı ş. Nərimanov rayonu (37.8), Bakı ş. Səbəyel rayonu (36.0)	Bakı ş. Səbəyel rayonu (32.8), Bakı ş. Nərimanov rayonu (29.6)
DT	Naxçıvan MR Şərur ray. (34.6), Saatlı rayonu (32.8)	Balakən rayonu (43.3), Masallı rayonu (38.1), Beyləqan rayonu (34.5)	Xaçmaz rayonu (13.3), Qusar rayonu (11.5)	Xaçmaz rayonu (26.6), Qusar rayonu (22.8)
XH	Bakı ş. Nəsimi rayonu (10.6), Naxçıvan MR Şərur ray. (10.2), Bakı ş. Nərimanov r. (10.1)	Bakı ş. Səbəyel rayonu (20.0), Bakı ş. Nərimanov r. (18.8), Bakı ş. Nəsimi rayonu (18.3)	Bakı ş. Nəsimi rayonu (12.2), Bakı ş. Yasamal rayonu (10.3)	Bakı ş. Nəsimi rayonu (34.4), Bakı ş. Binəqədi rayonu (26.7), Sumqayıt şəhəri (26.6)
TK	Naxçıvan MR Babək ray. (17.2), Beyləqan rayonu (16.4)	Bakı ş. Nizami rayonu (21.3), Bakı ş. Nəsimi rayonu (19.1), Naxçıvan MR Babək r. (19.0)	Qusar rayonu (16.2), Xaçmaz rayonu (14.0)	Qusar rayonu (29.4), Gəncə şəhəri (19.0)
SP	Yardımlı rayonu (20.2)	Naxçıvan MR Şərur ray. (57.7), Ağstafa rayonu (49.0), Qazax rayonu (48.4)	Sumqayıt şəhəri (0.9)	Gəncə şəhəri (20.0)

Qeyd: Seçmədə abituriyentlərinin sayı Azərbaycan bölməsində 200-dən, rus bölməsində isə 50-dən az olmayan bölgələr iştirak edir.

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

Cədvəldən görüldüyü kimi, Siyəzən və Salyan rayonlarının, həmçinin Bakı şəhəri Qaradağ rayonunun oğlan abituriyentləri yüksək faizlə texniki ixtisaslar qrupunu seçmişlər. Əvvəlki illərdəki qəbul imtahanlarının nəticələri də göstərir ki, bu bölgələrdən, eləcə də Bakı şəhəri Sabunçu və Əzizbəyov rayonlarından olan oğlan abituriyentlərin texniki ixtisaslara maraqları mütəmadi olaraq yüksək olmuşdur.

Onu da qeyd etmək ki, ənənəvi olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasının oğlan abituriyentləri humanitar ixtisaslara, Göyçay rayonunun oğlan abituriyentləri iqtisad və idarəetmə ixtisaslarına, Qazax rayonu və Naxçıvan MR Şərur rayonunun qız abituriyentləri pedaqoji ixtisaslara daha çox meyl göstərirlər.

Qəbul imtahanlarının nəticələri əsasında ixtisas qrupları üzrə abituriyentlərin balları hesablanmış və əldə edilən ballar seçməsi artan istiqamətdə nizamlanmışdır. Bundan sonra ayrı-ayrı ixtisas qrupu daxilində balların müşahidə edilən qiymətlər diapazonu təyin edilmiş, həmin diapazon bərabər intervallara bölünmüş və ballarına görə hər bir intervalla yerləşən abituriyentlərin sayı (tezliklər) hesablanmışdır. Tezliklərin abituriyentlərin ümumi sayına nisbəti əsasında nisbi tezliklər təyin edilmişdir.

Qəbul imtahanlarında iştirak edən abituriyentlərin nəticələri əsasında hesablanmış bal intervalları və uyğun nisbi tezliklər statistik sıra adlanır. Çox vaxt statistik sıra qrafik-histoqram şəklində təsvir edilir. Qeyd etmək lazımdır ki, təcrübədə həm simmetrik, həm də sağtərəfli (müsbət) və soltərəfli (mənfi) asimmetriyalı histoqramlara rast gəlmək mümkündür.

Histoqramları sağtərəfli asimmetriyalı seçmələrdə ortastatistik nəticə göstərən abituriyentə nəzərən zəif nəticə göstərənlərin sayı (rastgəlmə ehtimalı) yüksək nəticə göstərənlərin sayından çox, sol tərəfli asimmetriyaya malik seçmələrdə isə azdır. Simmetrik histoqramlarda isə ortastatistik abituriyentə nəzərən yüksək və zəif nəticə göstərən abituriyentlərin rastgəlmə ehtimalı eynidir.

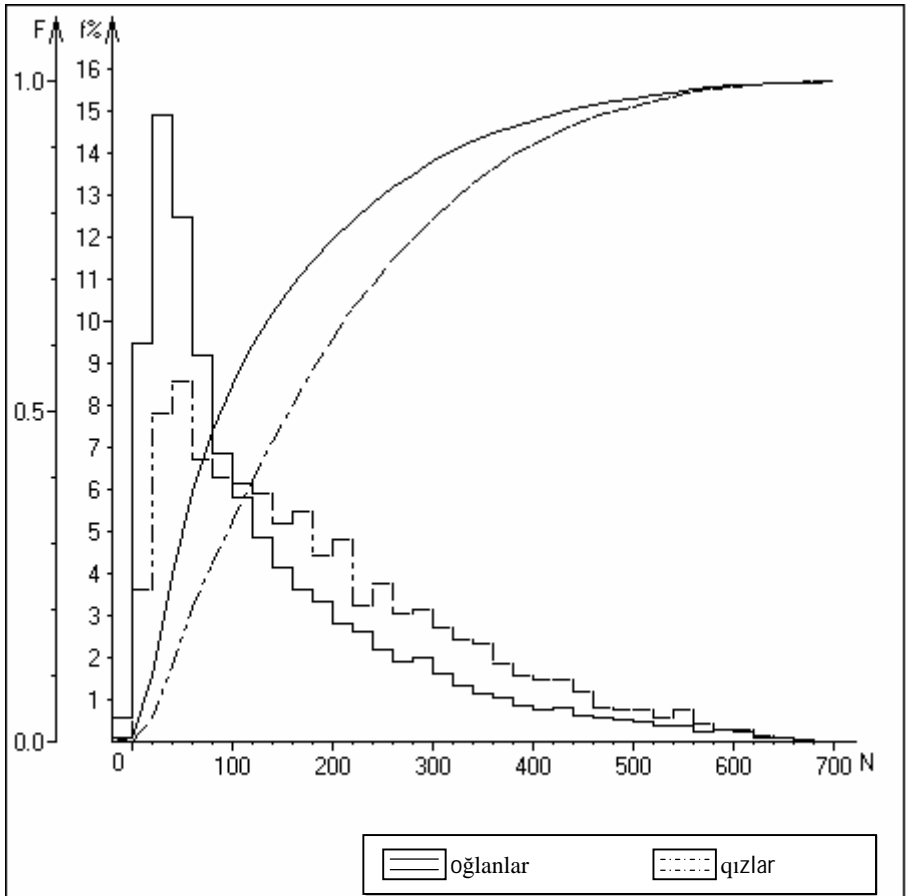
Aşağıdakı qrafiklərdə (1-5 sayılı) oğlan və qız abituriyentlərin topladıqları balların paylanma histoqramları ixtisas qrupları üzrə təsvir edilmişdir. Histoqramlara əlavə olaraq balların paylanmasının əsas statistik göstəriciləri və paylanma funksiyaları da göstərilmişdir.

Qrafiklərdən görüldüyü kimi, bütün qruplarda abituriyentlərin topladıqları balların paylanma histoqramları bir-birinə oxşayır və sağtərəfli asimmetriyaya malikdir. Bu o deməkdir ki, yüksək nəticə göstərən abituriyentlərə nəzərən zəif nəticə göstərən abituriyentlər sayca üstünlük təşkil edir.

Bütün ixtisas qruplarında qız abituriyentlərin orta bal göstəriciləri oğlan abituriyentlərin orta bal göstəricilərindən yüksəkdir. Bu üstünlük I, IV və V qruplarda özünü çox aşkar göstərir. Qeyd edilən seçmələrin histoqramı və paylanma funksiyasının dəyişmə xarakteri göstərir ki, yüksək ballar (300 baldan çox) diapazonunda qız abituriyentlər oğlan abituriyentlərə nisbətən sayca üstünlük təşkil edir. II və III ixtisas qruplarında isə oğlanların və qızların nəticələri bir-birinə yaxındır.

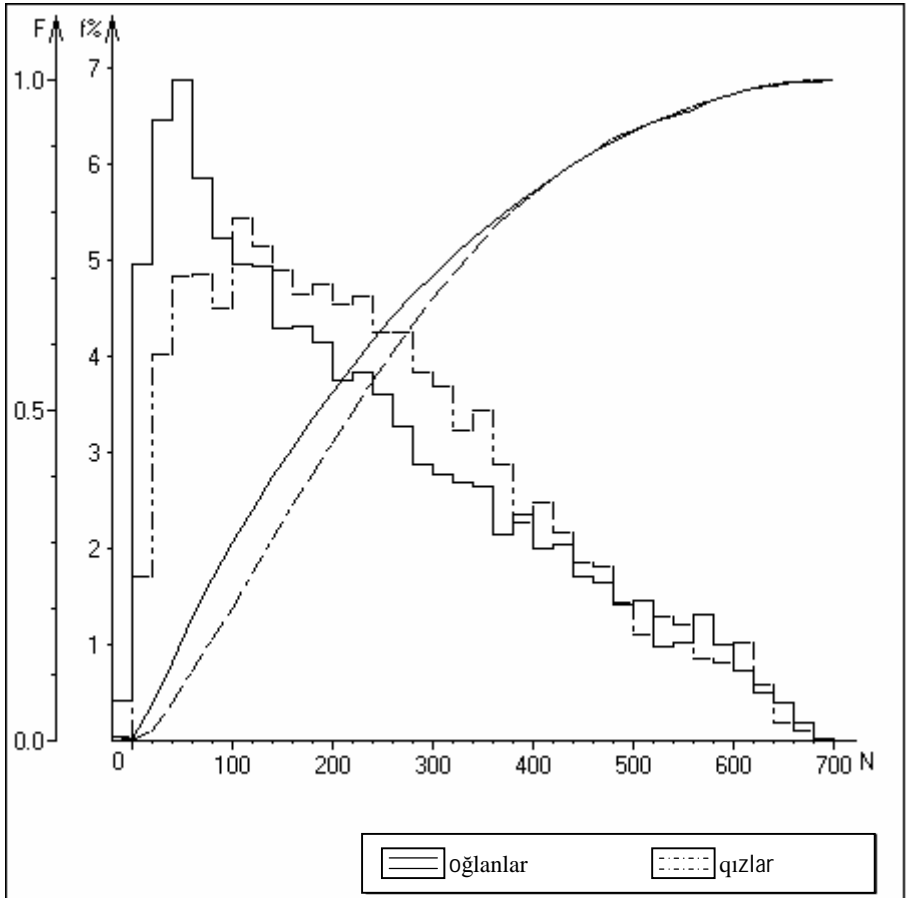
Qrafik 1

Qrup	: I		
Cins	: kişi	Cins	: qadın
Riyazi gözləmə :	135.455	Riyazi gözləmə :	188.023
Ortakvadratik meyl :	130.82	Ortakvadratik meyl :	140.16
Moda :	30	Moda :	50
Mediana :	88.00	Mediana :	156.24
Minimal bal :	0.000	Minimal bal :	0.000
Maksimal bal :	684.375	Maksimal bal :	671.786
Abituriyentlərin sayı :	17165	Abituriyentlərin sayı :	5807

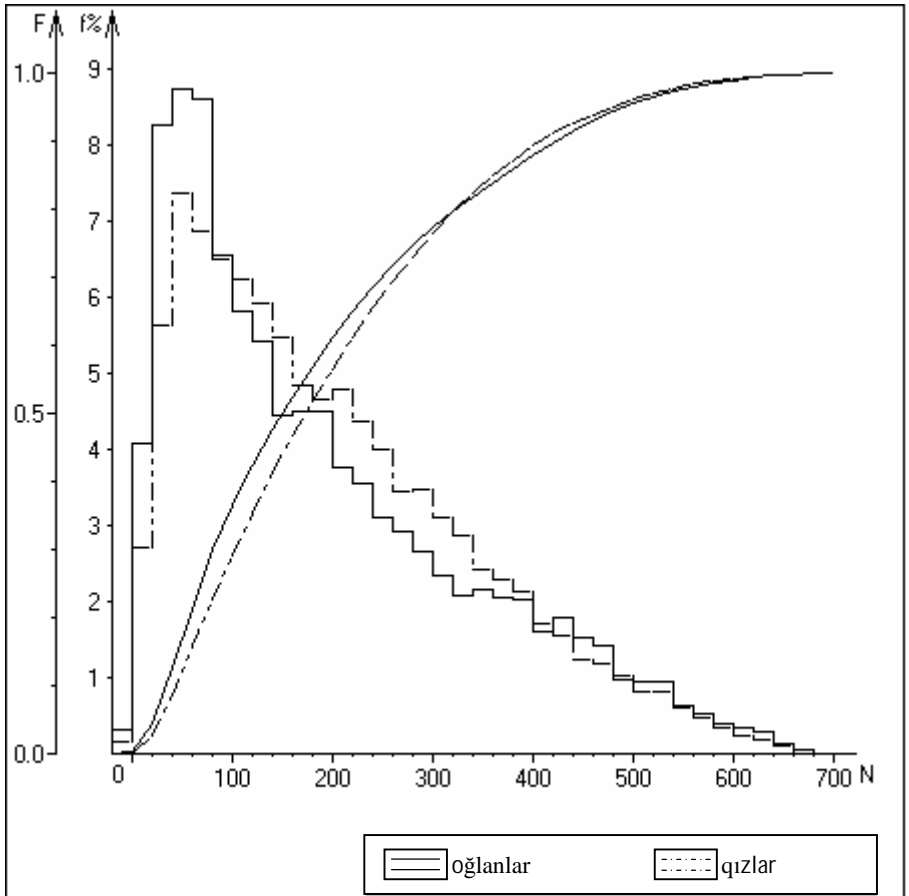
Qrafik 2

Qrup	: II		
Cins	: kişi	Cins : qadın	
Riyazi gözləmə :	220.402	Riyazi gözləmə :	242.514
Ortakvadratik meyl :	164.50	Ortakvadratik meyl :	153.30
Moda :	50	Moda :	110
Mediana :	185.61	Mediana :	220.16
Minimal bal :	0.000	Minimal bal :	0.000
Maksimal bal :	687.411	Maksimal bal :	678.858
Abituriyentlərin sayı :	11990	Abituriyentlərin sayı :	4055

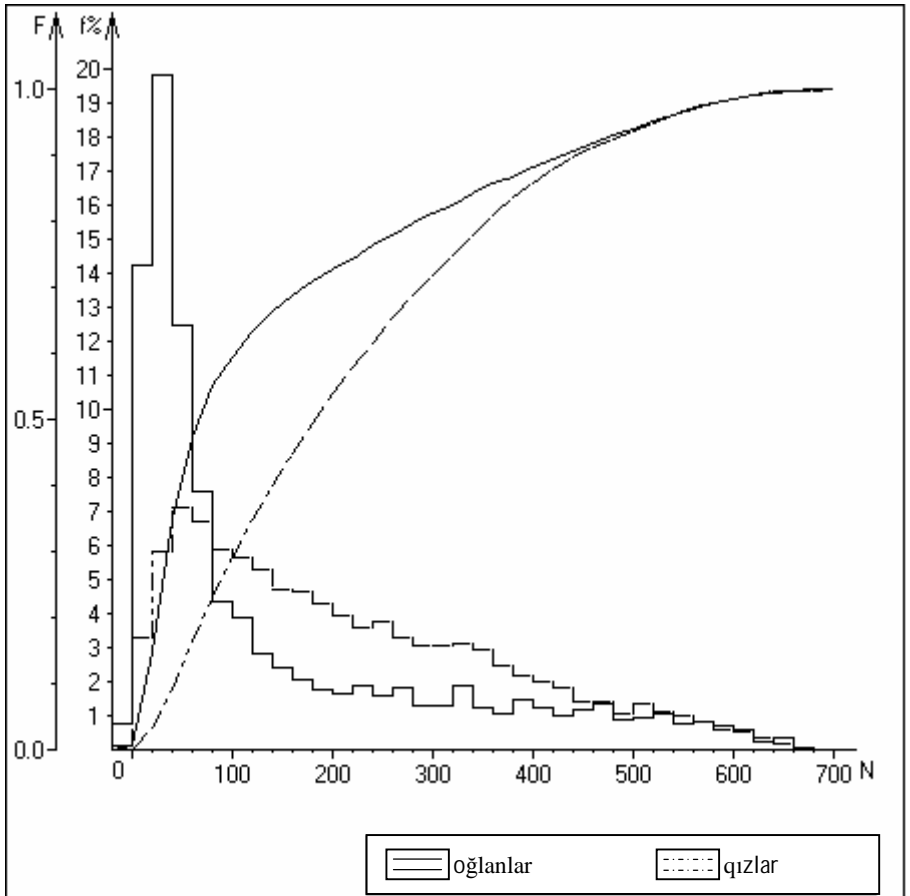
Qrafik 3

Qrup	: III		
Cins	: kişi	Cins	: qadın
Riyazi gözləmə :	190.182	Riyazi gözləmə :	201.317
Ortakvadratik meyl :	149.06	Ortakvadratik meyl :	140.01
Moda :	50	Moda :	50
Mediana :	149.41	Mediana :	172.48
Minimal bal :	0.000	Minimal bal :	0.000
Maksimal bal :	676.250	Maksimal bal :	668.750
Abituriyentlərin sayı :	9806	Abituriyentlərin sayı :	16838

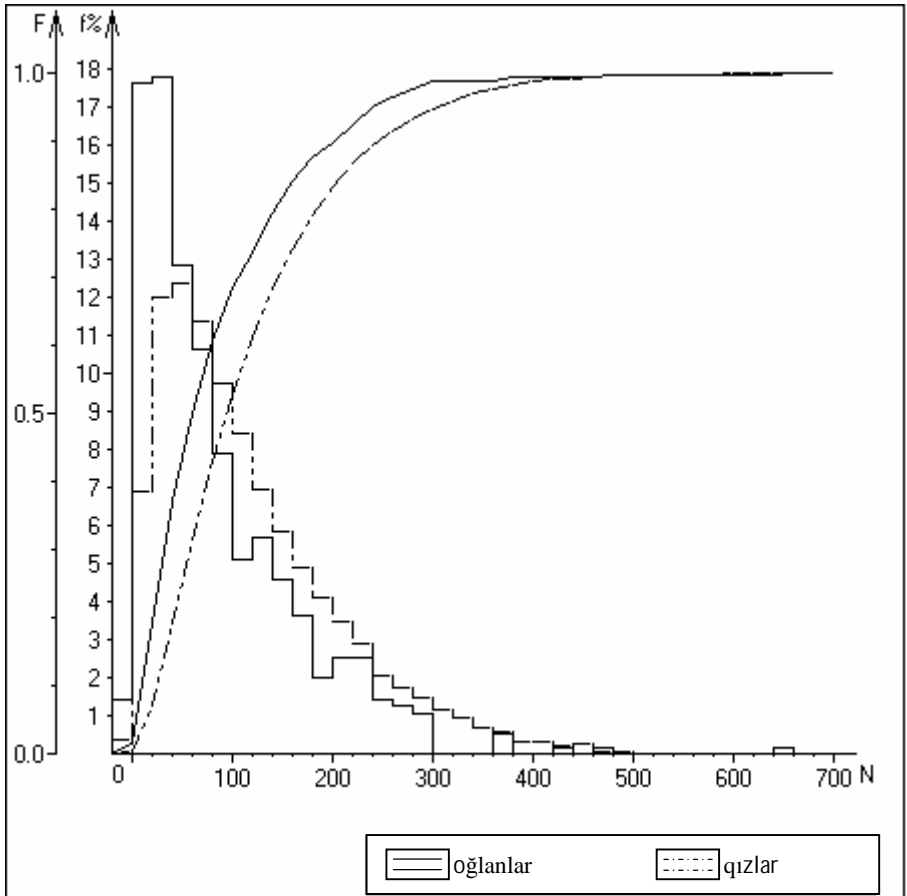
Qrafik 4

Qrup	: IV		
Cins	: kişi	Cins	: qadın
Riyazi gözləmə :	146.389	Riyazi gözləmə :	214.979
Ortakvadratik meyl :	164.23	Ortakvadratik meyl :	153.84
Moda :	30	Moda :	50
Mediana :	66.37	Mediana :	181.49
Minimal bal :	0.000	Minimal bal :	0.000
Maksimal bal :	679.286	Maksimal bal :	681.071
Abituriyentlərin sayı :	3921	Abituriyentlərin sayı :	5894

Qrafik 5

Qrup	: V		
Cins	: kişi	Cins	: qadın
Riyazi gözləmə :	84.874	Riyazi gözləmə :	117.184
Ortakvadratik meyl :	80.31	Ortakvadratik meyl :	90.58
Moda :	30	Moda :	50
Mediana :	60.00	Mediana :	94.02
Minimal bal :	0.000	Minimal bal :	0.000
Maksimal bal :	650.535	Maksimal bal :	592.482
Abituriyentlərin sayı :	542	Abituriyentlərin sayı :	13525

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

Aparılmış araşdırmalar nəticəsində ali məktəblərə imtahan vermiş oğlan və qız abituriyentlərin ortastatistik portreti müəyyən edilmişdir (cədvəl 6). Azərbaycan bölməsində ortastatistik qız abituriyent ana dili fənnindən test tapşırıqlarının 38.75, ədəbiyyatdan 31.45, riyaziyyatdan 26.60, fizikadan 31.21, kimyadan 30.61, biologiyadan 46.73, tarixdən 24.83, coğrafiyadan 35.06, ingilis dilindən 23.07, ümumi fənn blokundan 25.00 faizinə düzgün cavab vermişdir. Ortastatistik oğlan abituriyent isə ana dili fənnindən test tapşırıqlarının 32.72, ədəbiyyatdan 25.08, riyaziyyatdan 30.17, fizikadan 23.84, kimyadan 19.93, biologiyadan 32.58, tarixdən 34.66, coğrafiyadan 40.09, ingilis dilindən 25.02, ümumi fənn blokundan 26.64 faizinə düzgün cavab vermişdir.

Tarix fənni üzrə oğlan, biologiya fənni üzrə qız abituriyentlərin göstəriciləri istisna olmaqla, rus bölməsinin ortastatistik oğlan və qız abituriyentlərinin test suallarına verdikləri cavablar üzrə göstəriciləri Azərbaycan bölməsinin müvafiq göstəricilərindən yüksəkdir. Təhlil göstərir ki, hər iki bölmədə ana dili və ədəbiyyat, fizika, kimya və biologiyadan qız abituriyentlərin, riyaziyyat, tarix, coğrafiya və ümumiləşmiş fənn blokundan isə oğlan abituriyentlərin göstəriciləri üstünlük təşkil edir. Rus bölməsinin oğlan və qız abituriyentlərinin ingilis dilindən göstəriciləri bir-birinə yaxındır. Azərbaycan bölməsində isə ingilis dilindən oğlan abituriyentlər üstünlüyə malikdirlər.

Göründüyü kimi, tibb və biologiya ixtisaslarına aid olan imtahan fənlərində qız abituriyentlərin göstəriciləri daha yüksəkdir. Bu, yaxşı hazırlıqlı qız abituriyentlərdən çoxunun məhz IV qrupun ixtisaslarını seçməsi ilə əlaqədardır.

Cədvəl 6

OĞLAN VƏ QIZ ABİTURIYENTLƏRİN TEST TAPŞIRIQLARINA DÜZGÜN CAVABLARININ ORTASTATİSTİK GÖSTƏRİCİLƏRİ

F Ə N L Ə R	Azərbaycan bölməsi		Rus bölməsi	
	Oğlanlar	Qızlar	Oğlanlar	Qızlar
Ana dili	32.72	38.75	43.95	51.25
Ədəbiyyat	25.08	31.45	39.00	48.58
Azərbaycan dili			50.91	55.43
Riyaziyyat	30.17	26.60	36.61	36.42
Fizika	23.84	31.21	30.62	32.67
Kimya	19.93	30.61	28.32	32.43
Biologiya	32.58	46.73	39.53	46.05
Tarix	34.66	24.83	32.09	27.40
Coğrafiya	40.09	35.06	42.40	38.52
İngilis dili	25.02	23.07	38.72	39.44
Ümumi fənn bloku	26.64	25.00	36.05	32.35
Orta bal	166.52	174.43	225.01	239.65

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

7 sayılı cədvəldə qəbul olan oğlan və qız abituriyentlərin test tapşırıqlarına düzgün cavablarının ortastatistik göstəriciləri təqdim olunmuşdur. Cədvəldən görüldüyü kimi, ali məktəbə qəbul olan hər iki bölmənin ortastatistik oğlan və qız abituriyentləri fənlərin əksəriyyəti üzrə test tapşırıqlarının 40%-dən çoxuna düzgün cavab vermişdir. Yeganə istisna hal ümumi fənn bloku üzrə cavablarda özünü göstərir. Hər iki bölmədə bu fənn bloku üzrə qız abituriyentlərin nəticələri daha zəifdir. Azərbaycan bölməsinin qız abituriyentləri ümumi fənn bloku üzrə 29.19%, rus bölməsinin qız abituriyentləri isə 37.99% nəticə göstərmişlər.

Cədvəl 7

QƏBUL OLAN OĞLAN VƏ QIZ ABİTURIYENTLƏRİN TEST TAPŞIRIQLARINA DÜZGÜN CAVABLARININ ORTASTATİSTİK GÖSTƏRİCİLƏRİ

F Ə N L Ə R	Azərbaycan bölməsi		Rus bölməsi	
	Oğlanlar	Qızlar	Oğlanlar	Qızlar
Ana dili	54.30	62.08	58.01	67.05
Ədəbiyyat	41.15	49.70	52.39	63.71
Azərbaycan dili			60.12	65.47
Riyaziyyat	60.87	53.55	57.20	56.28
Fizika	50.71	53.67	49.17	49.63
Kimya	44.43	53.97	47.29	49.74
Biologiya	59.06	71.84	52.47	64.61
Tarix	59.08	45.80	46.84	41.23
Coğrafiya	68.12	60.14	59.34	55.22
İngilis dili	48.11	46.38	55.24	57.83
Ümumi fənn bloku	32.97	29.19	40.92	37.99
Orta bal	357.26	350.09	351.30	360.73

Cari ildə daha yüksək nəticələri Bakı şəhərinin həm oğlan, həm də qız abituriyentləri, həmçinin Neftçala rayonunun qızları, Şəki rayonunun isə oğlanları göstərmişlər. Bu bölgələri təmsil edən ortastatistik abituriyent qəbul imtahanlarında 200-dən çox bal toplayıbdır (8 sayılı cədvələ bax).

Bölgələrin böyük əksəriyyəti üzrə qız abituriyentlərin imtahan nəticələri oğlanların nəticələrindən yüksəkdir. Bu, özünü Saatlı, Laçın, Ucar və Şamaxı rayonları üzrə daha qabarıq göstərir. Həmin bölgələrin ortastatistik qız abituriyentlərinin göstəriciləri oğlanların göstəricilərindən 20%-dən çox yüksəkdir. Ən böyük fərq Naxçıvan MR Sədərək rayonunun abituriyentlərinin göstəricilərində olmuş və 51.61 faiz təşkil etmişdir. Bu rayonun oğlan abituriyentlərinin ortastatistik bal göstəricisi cəmi 85.187 olmuşdur.

Sumqayıt və Mingəçevir şəhərlərinin, Naxçıvan MR Şərur rayonunun, Şəki, Masallı, Astara, Lənkəran, Yardımlı, Cəlilabad, Biləsuvar, Zaqatala, Balakən, Quba, Qusar, Tovuz, Kəlbəcər, Şəmkir, Gədəbəy, Ağsu, Ağcabədi, Tərtər rayonlarının oğlanları qızlarına nisbətən daha yüksək nəticələr göstərmişlər. Burada ballar fərqi ən az Sumqayıt şəhərinin (0.51%), ən çox isə Yardımlı rayonunun (15.99%) göstəricilərində olmuşdur.

**ORTASTATİSTİK OĞLAN VƏ QIZ
ABİTURİYENTLƏRİN İMTAHAN BALLARI (BÖLGƏLƏR ÜZRƏ)**

№	B Ö L G Ə	OĞLANLAR		QIZLAR	
		Abit. sayı	Orta bal	Abit. sayı	Orta bal
1	Bakı şəhəri	15955	200.258	18111	210.407
2	Neftçala rayonu	342	195.934	384	208.214
3	Əli-Bayramlı şəhəri	447	196.854	348	199.317
4	Şəki rayonu	753	207.898	859	186.201
5	Sumqayıt şəhəri	2599	196.101	3274	195.104
6	Mingəçevir şəhəri	695	193.283	822	188.163
7	İsmayilli rayonu	404	182.761	421	196.453
8	Salyan rayonu	440	177.862	507	194.529
9	Qəbələ rayonu	393	180.369	490	187.627
10	Göyçay rayonu	364	176.080	434	180.239
11	Masallı rayonu	633	180.036	240	169.694
12	Oğuz rayonu	198	169.246	250	183.336
13	Qax rayonu	216	170.417	349	181.223
14	Astara rayonu	233	174.188	140	166.926
15	Siyəzən rayonu	222	160.148	172	185.439
16	Ucar rayonu	310	152.470	297	188.162
17	Qazax rayonu	366	162.651	588	173.247
18	Qusar rayonu	387	174.295	327	160.963
19	Lerik rayonu	291	166.835	47	171.579
20	Zaqatala rayonu	291	167.785	573	162.287
21	Ağdaş rayonu	289	163.689	351	163.774
22	Naftalan şəhəri	52	157.581	64	167.250
23	Balakən rayonu	172	161.946	296	160.311
24	Gəncə şəhəri	1704	157.241	2034	163.699
25	Abşeron rayonu	670	147.150	751	169.474
26	Lənkəran rayonu	858	161.677	618	143.899
27	Zəngilan rayonu	202	147.604	149	162.305
28	Yardımlı rayonu	368	155.056	23	133.678
29	Laçın rayonu	398	136.560	338	172.427
30	Ağdam rayonu	449	148.464	457	156.453
31	Biləsuvar rayonu	332	155.445	257	148.576
32	Sabirabad rayonu	354	144.729	228	161.910
33	Cəlilabad rayonu	572	155.597	217	134.730
34	Kürdəmir rayonu	301	138.870	221	164.568
35	Ağstafa rayonu	314	135.653	463	156.082
36	Naxçıvan MR Ordubad ray.	207	140.847	243	152.870
37	Zərdab rayonu	133	136.395	141	157.198
38	Şamaxı rayonu	301	133.359	253	160.900

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

Cədvəl 8 (ardı)

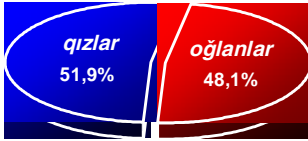
№	B Ö L G Ə	OĞLANLAR		QIZLAR	
		Abit. sayı	Orta bal	Abit. sayı	Orta bal
39	Goranboy rayonu	342	131.239	543	152.615
40	Quba rayonu	563	147.472	405	139.501
41	Tovuz rayonu	529	146.017	618	141.241
42	Ağsu rayonu	221	144.288	123	141.927
43	Naxçıvan şəhəri	709	141.279	855	142.417
44	Dəvəçi rayonu	174	137.265	200	145.882
45	Xızı rayonu	81	139.216	78	141.135
46	Xarici dövlətlər	259	140.810	235	139.219
47	Qubadlı rayonu	157	128.812	153	149.126
48	Kəlbəcər rayonu	308	138.151	217	136.652
49	Cəbrayıl rayonu	217	135.426	169	138.868
50	Hacıqabul rayonu	203	123.509	168	148.380
51	Bərdə rayonu	389	128.502	494	137.978
52	Daşkəsən rayonu	133	132.354	96	135.074
53	Xaçmaz rayonu	572	127.332	519	139.895
54	İmişli rayonu	445	126.535	306	142.841
55	Beyləqan rayonu	253	128.240	341	135.798
56	Ağcabədi rayonu	202	135.451	276	130.395
57	Füzuli rayonu	384	121.443	362	144.073
58	Yevlax rayonu	439	126.106	551	137.011
59	Şəmkir rayonu	445	141.498	662	124.925
60	Samux rayonu	213	118.452	296	132.921
61	Gədəbəy rayonu	292	130.253	182	121.031
62	Şuşa, Xocalı, Xocavənd rayonu	220	117.500	183	131.698
63	Naxçıvan MR Culfa ray.	317	116.189	274	130.956
64	Tərtər rayonu	264	130.375	301	115.236
65	Naxçıvan MR Şahbuz ray.	192	113.779	206	127.400
66	Saatlı rayonu	271	109.689	129	143.667
67	Xanlar rayonu	297	110.524	277	131.428
68	Qobustan rayonu	107	117.417	68	123.270
69	Naxçıvan MR Babək ray.	463	111.369	502	122.875
70	Naxçıvan MR Şərur ray.	508	123.650	587	107.307
71	Naxçıvan MR Sədərək ray.	40	85.187	6	129.152

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

Toplanmış ballara əsasən müəyyən intervallar daxilində oğlan və qız abituriyentlərin sayının paylanması araşdırılmışdır (2-4 sayılı şəkillərə bax). Təhlil göstərir ki, oğlan və qız abituriyentlərin faiz nisbəti müxtəlif bal intervallarında sabit deyil. Aşağı və orta ballar intervalında (0-500 bal) qız abituriyentlər üstünlük təşkil edir. Balları bu intervala düşən abituriyentlərin 51.9%-i qızlar, 48.1%-i isə oğlanlardır. Yüksək (500-600) və ən yüksək (600-700) ballar intervallarında isə vəziyyət əksinədir: burada oğlan abituriyentlər üstünlük təşkil edir. Aşağı intervaldan yuxarı intervala doğru hərəkət edərkən oğlan abituriyentlərin nisbi sayı artır. Belə ki, 0-500 bal intervalında bu göstərici 48.1%, 500-600 bal intervalında 55.6% təşkil edirsə, ən yüksək bal intervalında o, artıq 61.9%-ə bərabərdir.

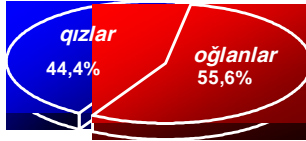
İMTAHAN BALLARININ MÜXTƏLİF İNTERVALLARI ÜZRƏ OĞLAN VƏ QIZ ABİTURİYENTLƏRİN PAYLANMASI

0-500 bal

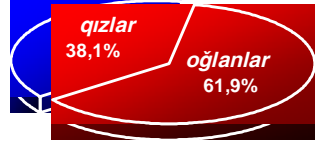
Şəkil 2

500-600 bal

Şəkil 3

600-700 bal

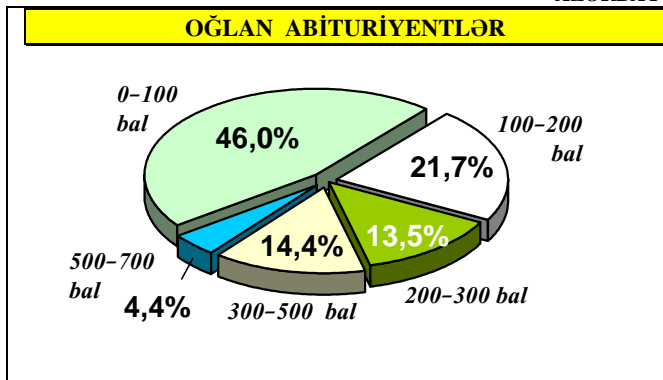
Şəkil 4

Daha kiçik bal intervalları (0-100, 100-200, 200-300, 300-500, 500-700) daxilində Azərbaycan və rus bölmələri üzrə ayrılıqda aparılmış araşdırmalar (5-8 sayılı şəkillərə bax) göstərir ki, Azərbaycan bölməsində oğlan abituriyentlər həm 500-700 bal, həm də 0-100 bal intervallarında, rus bölməsində isə yalnız 0-100 bal intervallarında üstünlük təşkil edirlər.

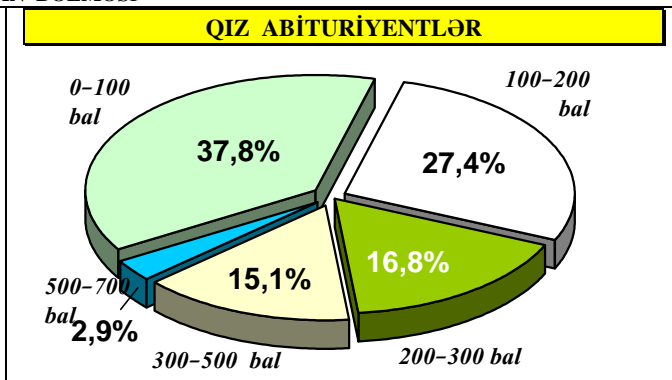
Qəbul olan abituriyentlərin ballarının paylanma diaqramlarından (9-12 sayılı şəkillər) görünür ki, Azərbaycan bölməsində xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisaslarda, rus bölməsində isə I ixtisas qrupunda aşağı bal toplayan oğlan abituriyentlərin daha böyük hissəsinin ali məktəblərə qəbul olması nəticəsində balların paylanma diaqramlarının strukturunda dəyişikliklər baş vermişdir (5-8 və 9-12 sayılı şəkillərdəki uyğun diaqramları müqayisə edin). Burada artıq Azərbaycan bölməsində 50-200 və 500-700 ballar diapazonunda, rus bölməsində isə 50-300 bal diapazonunda oğlan abituriyentlərin üstünlüyü müşahidə olunur. Qalan bütün bal diapazonlarında qız abituriyentlərin sayca üstünlüyü özünü göstərir.

QƏBUL İMTAHANLARINDA İSTİRAK EDƏN ABİTURİYENTLƏRİN TOPLADIQLARI BALLARIN PAYLANMA DİAQRAMI

AZƏRBAYCAN BÖLMƏSİ

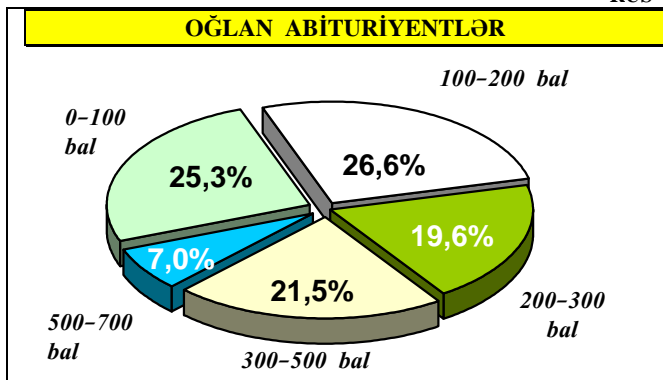

Şəkil 5

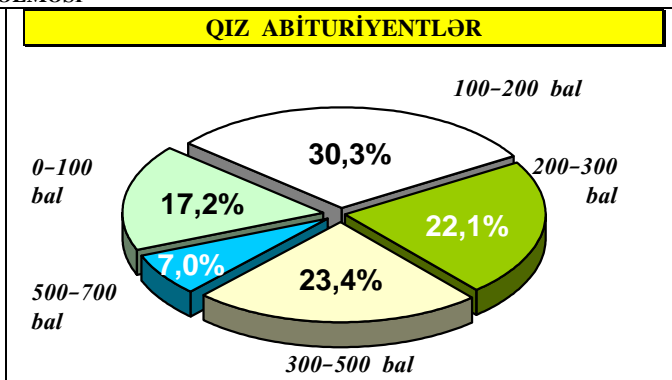

Şəkil 6

RUS BÖLMƏSİ

Şəkil 7

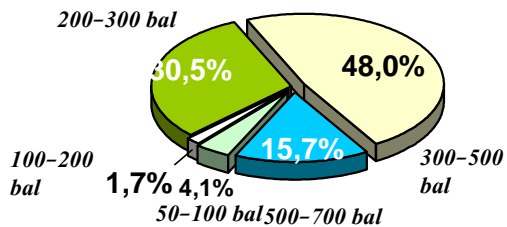

Şəkil 8

QƏBUL OLAN ABİTURİYENTLƏRİN TOPLADIQLARI BALLARIN PAYLANMA DİAQRAMI

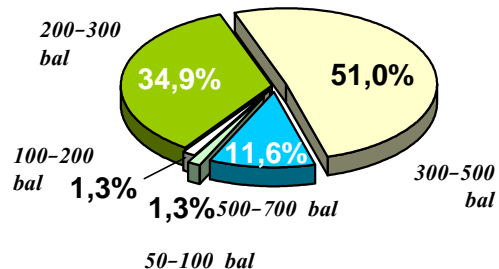
AZƏRBAYCAN BÖLMƏSİ

OĞLAN ABİTURİYENTLƏR

Şəkil 9

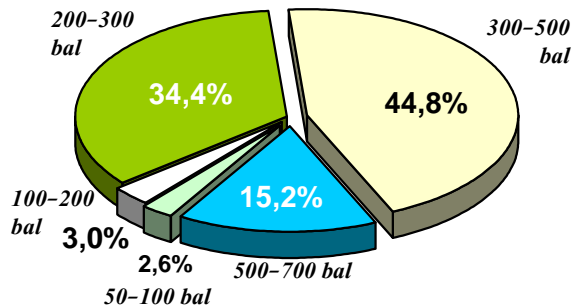
QIZ ABİTURİYENTLƏR

Şəkil 10

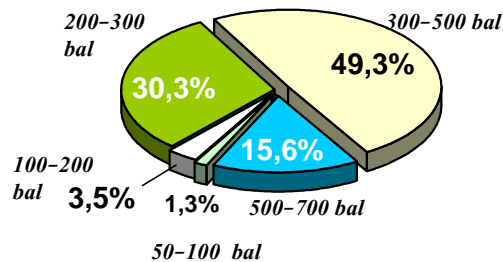
RUS BÖLMƏSİ

OĞLAN ABİTURİYENTLƏR

Şəkil 11

QIZ ABİTURİYENTLƏR

Şəkil 12

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

Respublikanın böyük şəhərlərindən olan abituriyentlərin ali məktəblərə qəbulolma faizlərinin təhlili göstərir ki, Bakı şəhərindən olan həm oğlan, həm də qız abituriyentlərin bu göstərici üzrə sayı digər şəhərlərdən olan məzunların sayından daha yüksəkdir (9 sayılı cədvələ bax). İmtahanlarda Bakı şəhərindən 15964 oğlan abituriyent və 18114 qız abituriyent iştirak etmişdir. Oğlanların 37.41%-i, qızların isə 33.13%-i ali məktəblərə qəbul olmuşlar. Respublika üzrə bütövlükdə müvafiq göstəricilər 28.79% və 25.55%-ə bərabərdir.

Cədvəl 9

RESPUBLİKANIN BÖYÜK ŞƏHƏRLƏRİNİ TƏMSİL EDƏN ABİTURIYENTLƏRİN ALI MƏKTƏBLƏRƏ QƏBULOLMA GÖSTƏRİCİLƏRİ

№	ŞƏHƏR	Abituriyentlərin sayı			Qəbul olub			Qəbulolma faizi		
		Cəmi	Oğlan	Qız	Cəmi	Oğlan	Qız	Cəmi	Oğlan	Qız
1	Azərbaycan Respublikası	89543	43424	46119	24283	12500	11783	27.12	28.79	25.55
2	Bakı	34078	15964	18114	11973	5972	6001	35.13	37.41	33.13
3	Mingəçevir	1517	695	822	437	223	214	28.81	32.09	26.03
4	Sumqayıt	5873	2599	3274	1677	831	846	28.55	31.97	25.84
5	Naxçıvan	1564	709	855	397	190	207	25.38	26.80	24.21
6	Gəncə	3738	1704	2034	843	415	428	22.55	24.35	21.04

Respublikanın böyük şəhərlərini təmsil edən abituriyentlərin ali məktəblərin ödənişsiz ixtisaslarına qəbulolma göstəricilərini müqayisə etdikdə (10 sayılı cədvələ bax) məlum olur ki, Mingəçevir və Sumqayıt şəhərlərinin oğlan abituriyentlərinin ödənişsiz ixtisaslara qəbulolma faizi (uyğun olaraq 17.38% və 17.28%) Bakı şəhərinin oğlanlarının müvafiq göstəricisindən (16.63%) yüksək olmuşdur. Qız abituriyentlərin ödənişsiz ixtisaslara qəbulolma göstəricisinə görə isə Bakı şəhərinin göstəricisi digər şəhərlərin göstəricilərindən üstün (14.71%) olmuşdur.

Qeyd etmək lazımdır ki, ötən il həm oğlan, həm də qız abituriyentlərin ödənişsiz ixtisaslara qəbulolma faizi üzrə Mingəçevir şəhəri göstərilən şəhərlərin hamısından irəlində idi. Ötən il Mingəçevirin imtahanda iştirak edən hər 100 oğlan abituriyentindən 22-23-ü və hər 100 qız abituriyentindən 18-19-u ali məktəblərin ödənişsiz ixtisaslarına qəbul olmuşdur.

Cədvəl 10

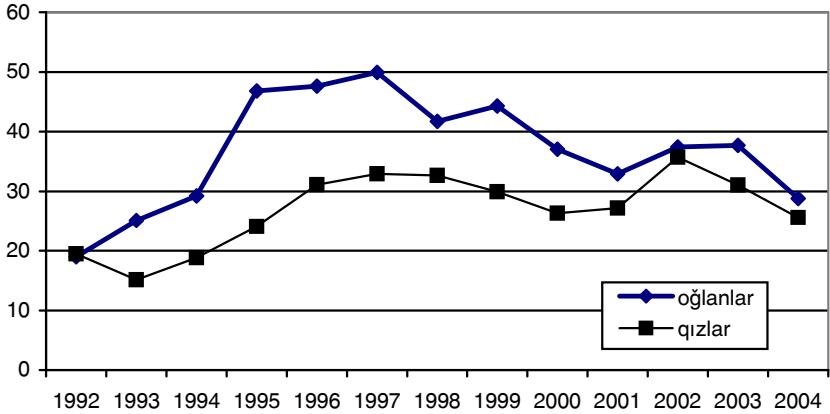
RESPUBLİKANIN BÖYÜK ŞƏHƏRLƏRİNİ TƏMSİL EDƏN ABİTURIYENTLƏRİN ALI MƏKTƏBLƏRİN ÖDƏNİŞSİZ İXTİSASLARINA QƏBULOLMA GÖSTƏRİCİLƏRİ

№	ŞƏHƏR	Abituriyentlərin sayı			Qəbul olub			Qəbulolma faizi		
		Cəmi	Oğlan	Qız	Cəmi	Oğlan	Qız	Cəmi	Oğlan	Qız
1	Azərbaycan Respublikası	84293	40143	44150	10392	5279	5113	12.33	13.15	11.58
2	Bakı	31432	14386	17046	4899	2392	2507	15.59	16.63	14.71
3	Sumqayıt	5588	2430	3158	849	420	429	15.19	17.28	13.58
4	Mingəçevir	1445	650	795	215	113	102	14.88	17.38	12.83
5	Gəncə	3667	1661	2006	444	218	226	12.11	13.12	11.27
6	Naxçıvan	1526	684	842	168	76	92	11.01	11.11	10.93

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

6 sayılı qrafikdə 1992-2004-cü illər üzrə oğlan və qız abituriyentlərin qəbulolma faizinin dinamikası göstərilmişdir. Qrafikdən göründüyü kimi, 1992-ci ildə oğlan və qız abituriyentlərin qəbulolma faizi praktiki olaraq eyni idi. Sonrakı illərdə oğlan abituriyentlərin qəbulolma faizinin daha yüksək olması müşahidə edilir. Oğlan və qız abituriyentlərin bu göstəricilərinin fərqi 1993-cü ildən etibarən artaraq 1997-ci ildə öz maksimal qiymətinə çatır.

1992-2004-cü İLLƏR ÜZRƏ OĞLAN VƏ QIZ ABİTURİYENTLƏRİN QƏBULOLMA GÖSTƏRİCİLƏRİNİN DİNAMİKASI

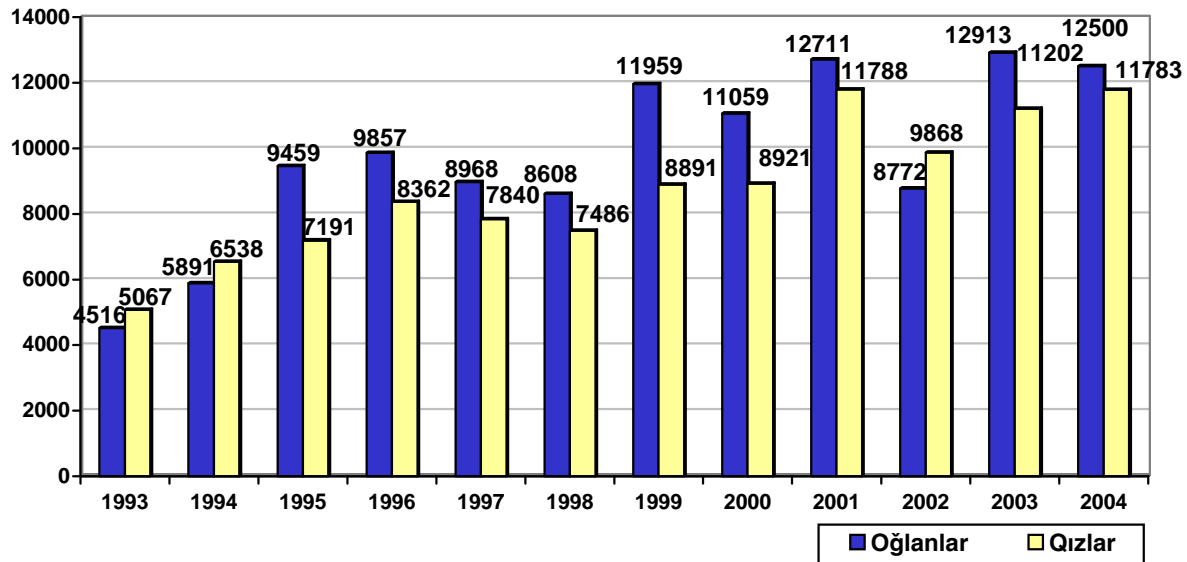
Qrafik 6

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 iyun 2000-ci il tarixli fərmanına əsasən, məktəbəqədər təhsil müəssisələri və məktəblərin ibtidai sinifləri üçün pedaqoji kadrların hazırlanması məqsədilə Bakı şəhərində Azərbaycan Müəllimlər İnstitutu və onun Ağcabədi, Cəlilabad, Gəncə, Qazax, Quba, Mingəçevir, Naxçıvan, Salyan, Sumqayıt, Şamaxı, Şəki və Zaqatala şəhərlərində filialları yaradılmışdır.

Pedaqoji ali məktəblərin sayının artırılması və onların respublikanın bütün ərazisi üzrə planauyğun yerləşdirilməsi kənd rayonlarında yaşayan və ali təhsil almaq istəyən orta təhsilli qızlar üçün geniş perspektivlər yaratmışdır. Bu tədbir qısa bir müddətdən sonra öz nəticəsini vermişdir. Son üç ildə qız abituriyentlərin ali məktəblərə qəbulolma faizi sürətlə artır və oğlan abituriyentlərin qəbulolma faizinə yaxınlaşır.

1993-2004-cü illərdə ali məktəblərə qəbul olmuş oğlan və qız abituriyentlərin sayının dinamikası 13 sayılı şəkildə göstərilmişdir. Şəkildən göründüyü kimi, 1993, 1994 və 2002-ci illər istisna olmaqla, qalan illərin qəbul kampaniyalarında qəbul olanlar arasında oğlanların sayı qızların sayından çox olmuşdur. 1993, 1994 və 2002-ci illərdə qəbul olanlar arasında qız abituriyentlərin sayca üstünlük təşkil etməsi qəbul imtahanlarında müsabiqə vəziyyətinin nisbətən zəif olması ilə bağlıdır. Oğlan və qız abituriyentlərin topladıqları balları təhlil edərkən orta bal intervallarında qızların üstünlük təşkil etdiyi barədə məlumat vermişdik. Məhz bunun nəticəsidir ki, müsabiqə vəziyyəti aşağı olduqda, orta bal intervalından qəbul olanların faizi artır. Bu da sayca daha çox qızların qəbul olmasına imkan verir.

1993-2004-CÜ İLLƏR ÜZRƏ ALI MƏKTƏBLƏRƏ QƏBUL OLMUŞ
OĞLAN VƏ QIZ ABİTURİYENTLƏRİN SAYININ DİNAMİKASI

Şəkil 13

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

İxtisas altqrupları üzrə qəbul olmuş abituriyentlərin paylanması 11 sayılı cədvəldə təqdim olunmuşdur. 4 sayılı cədvəli 11 sayılı cədvəllə müqayisə etdikdə görünür ki, oğlan abituriyentlərin istəklərinin paylanması və qəbulun nəticələri, əsasən, üst-üstə düşür. Qız abituriyentlərin isə RF altqrupuna qəbulolma faizi onların bu altqrupa olan istəklərini üstələmişdir. Belə ki, Azərbaycan bölməsində qızların cəmi 11.97%-i, rus bölməsində 11.84%-i bu altqrupun ixtisaslarında təhsil almaq istəyində olsa da, qəbul olanlar arasında qızların bu altqrupa qəbulolma faizi 16.29 olmuşdur. Bu da həmin altqrupda keçid ballarının nisbətən aşağı olması ilə bağlıdır.

Cədvəl 11

QƏBUL OLMUŞ OĞLAN VƏ QIZ ABİTURİYENTLƏRİN

İXTİSAS ALTQRUPLARI ÜZRƏ PAYLANMASI

№	Altqrup	Qəbul olmuş oğlanlar		Altqrup	Qəbul olmuş qızlar	
		Sayı	Faizi		Sayı	Faizi
1	IC	4125	33.00	DT	2503	21.24
2	RF	3731	29.85	SP	1978	16.79
3	DT	1762	14.10	RF	1919	16.29
4	TK	1575	12.60	TK	1826	15.50
5	XH	849	6.79	XH	1768	15.00
6	RK	408	3.26	IC	1564	13.27
7	SP	50	0.40	RK	225	1.91

12 sayılı cədvəldə respublikanın ayrı-ayrı ali məktəblərinə qəbul olmuş oğlan və qız abituriyentlərin sayı haqqında məlumat verilmişdir. Cədvəldən görüldüyü kimi, müxtəlif ali məktəblərə qəbul olmuş oğlan və qız abituriyentlərin nisbi sayları geniş diapazonda dəyişir. Bakı, Sumqayıt, Lənkəran və Naxçıvan Dövlət Universitetlərində, həmçinin Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət, Qərb və "Odlar Yurdu" universitetlərində oğlan və qız abituriyentlərin nisbi sayları bir-birinə yaxındır. Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası, Azərbaycan Texniki Universiteti, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Azərbaycan Kooperasiya Universiteti, Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası, Mingəçevir Politeknik İnstitutu, Azərbaycan Dəniz Akademiyası, Milli Aviasiya Akademiyası və "Qafqaz" Universitetinə qəbul olanların böyük hissəsini oğlan abituriyentlər, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Azərbaycan Dillər Universiteti və Azərbaycan Müəllimlər İnstitutuna daxil olanların əksəriyyətini qız abituriyentlər təşkil edir. Bakı Ali Pedaqoji Qızlar Seminariyasında isə adından da məlum olduğu kimi təhsil alanların hamısı qızlardan ibarətdir.

Qəbul imtahanlarının nəticələrinin gender aspektləri

Cədvəl 12

**QƏBUL OLAN OĞLAN VƏ QIZ ABİTURİYENTLƏRİN
ALİ MƏKTƏBLƏR ÜZRƏ PAYLANMASI**

№	ALİ MƏKTƏBİN ADI	Qəbul olmuşdur			
		Oğlan		Qız	
		Sayı	Faizi	Sayı	Faizi
1	Bakı Dövlət Universiteti	1411	43.67	1820	56.33
2	Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası	1218	84.88	217	15.12
3	Azərbaycan Texniki Universiteti	775	85.16	135	14.84
4	Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti	678	84.75	122	15.25
5	Azərbaycan Tibb Universiteti	411	35.90	734	64.10
6	Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti	312	17.92	1429	82.08
7	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti	1843	66.37	934	33.63
8	Azərbaycan Dillər Universiteti	141	15.05	796	84.95
9	Bakı Slavyan Universiteti	136	22.22	476	77.78
10	Azərbaycan Müəllimlər İnstitutu	164	11.11	1312	88.89
11	Az. Resp. Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası	135	67.84	64	32.16
12	Bakı Musiqi Akademiyası	33	33.00	67	67.00
13	Azərbaycan Milli Konservatoriyası	19	52.78	17	47.22
14	Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti	253	51.84	235	48.16
15	Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyası	60	35.29	110	64.71
16	Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası	647	92.56	52	7.44
17	Azərbaycan Dəniz Akademiyası	107	100.00	0	0.00
18	Milli Aviasiya Akademiyası	189	84.38	35	15.63
19	Sumqayıt Dövlət Universiteti	381	46.69	435	53.31
20	Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası (Gəncə ş.)	216	68.79	98	31.21
21	Azərbaycan Texnologiya Universiteti (Gəncə ş.)	231	82.80	48	17.20
22	Gəncə Dövlət Universiteti	218	30.92	487	69.08
23	Mingəçevir Polixexnik İnstitutu	112	82.35	24	17.65
24	Lənkəran Dövlət Universiteti	161	53.67	139	46.33
25	Naxçıvan Dövlət Universiteti	331	51.72	309	48.28
26	Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu	7	6.14	107	93.86
27	Azərbaycan Kooperasiya Universiteti	500	70.92	205	29.08
28	Azərbaycan Universiteti	144	70.59	60	29.41
29	Bakı "Asiya" Universiteti	84	60.43	55	39.57
30	Qərb Universiteti	112	42.59	151	57.41
31	Xəzər Universiteti	113	63.13	66	36.87
32	Qafqaz Universiteti	331	72.11	128	27.89
33	Elm və təhsil Mərkəzi "Təfəkkür" Universiteti	69	44.81	85	55.19
34	Ali Diplomatiya Kolleci	33	44.00	42	56.00
35	Bakı Ali Pedaqoji Qızlar Seminariyası	0	0.00	117	100.00
36	Odlar Yurdu Universiteti	156	51.15	149	48.85
37	Bakı Biznes Universiteti	94	83.19	19	16.81
38	Ali İctimai Siyasi Kollecc	42	45.16	51	54.84
39	Azərbaycan Beynəlxalq Universiteti	371	52.03	342	47.97
40	Müstəqil Azərbaycan Universiteti	12	44.44	15	55.56
41	Naxçıvan Özəl Universiteti (Naxçıvan şəhəri)	56	48.70	59	51.30
42	Azərbaycan Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyası	194	83.98	37	16.02
	CƏMI	12500	51.48	11783	48.52